

Το μεγάλο παιχνίδι

Δρ Μάνος Δανέζης
Επίκουρος Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Διανύοντας μία περίοδο κατά την οποία η έννοια της πρόβλεψης των γεγονότων έχει χάσει την σημασία της, και έχει γίνει συνήθεια ο εκ του ασφαλούς σχολιασμός διεθνών γεγονότων, μόνο αφού αυτά έχουν συμβεί, καιρός είναι να ασχοληθούμε με τις επόμενες, και αφανείς ακόμα, φάσεις του Βαλκανικού δράματος που μας αφορούν άμεσα

Όπως γίνεται κατανοητό η φάση της διεκδίκησης της κυριαρχίας των Βαλκανίων, όπως πάντα άλλωστε μέσα στην ιστορία, δεν αποτελεί παρά έναν επί μέρους στόχο της τελικής διεκδίκησης της κυριαρχίας των πηγών ενέργειας και πρώτων υλών της ευρύτερης περιοχής, η οποία αποτελεί και το μέσον της απόλυτης παγκόσμιας εξουσίας. Σαν κινήσεις επίτευξης κάποιων επί μέρους στόχων μπορούν να θεωρηθούν, τα υποκινούμενα αιματηρά γεγονότα της Βοσνίας, και τα προβλήματα των Σκοπίων και της Αλβανίας¹.

Παρατηρώντας με προσοχή τα κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα της νέας αυτής παγκόσμιας σύγκρουσης, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ενώ οι παίκτες και το παιχνίδι δεν έχουν αλλάξει από τις παραμονές του Β' Παγκόσμιου πολέμου, φαίνεται ότι, όπως ήταν φυσικό, έχουν αλλάξει οι τακτικές και έχουν προστεθεί νέα πόνια στην παρτίδα. Σαν νέα δεδομένα μπορούμε να διακρίνουμε την από αρχής είσοδο στο παιχνίδι των ΗΠΑ, και την χρησιμοποίηση του Μουσουλμανικού παράγοντα σαν μέσου εκβιασμού των γεγονότων.

Αυτό όμως που περιπλέκει επικίνδυνα το παιχνίδι είναι η ανίχνευση μεγάλων κοιτασμάτων πετρελαίου στην περιοχή του Αιγαίου και της Μαύρης Θάλασσας, όχι μέσω γεωτρήσεων όπως πολλοί πιστεύουν, αλλά μέσω της ακριβέστατης πλέον μεθόδου της «δορυφορικής τηλεπισκόπισης»².

Το πρόβλημα όμως είναι πολυσύνθετο και δεν συνίσταται απλά στην διεκδίκηση εκμετάλλευσης αυτών των κοιτασμάτων. Τώρα πλέον μπορούμε να διαπιστώσουμε μια τεράστια σύγκρουση μεταξύ δυνάμεων που θεωρούν την έξοδό τους μέσω του Αιγαίου σαν αναγκαία προϋπόθεση επιβίωσής τους, και κάποιων άλλων που εκτός του ότι θέλουν να αποκώσουν την έξοδο αυτή στις πρώτες, διεκδικούν και την νομή των κοιτασμάτων, πολλές φορές όχι μόνο για οικονομικούς λόγους, αλλά κύρια προκειμένου να στερήσουν από άλλες δυνάμεις την ενεργειακή αυτάρκεια που θα τις έκανε οικονομικά και στρατηγικά επικίνδυνες.

Λόγω των προηγούμενων γεγονότων ο ευρύτερος χώρος του Αιγαίου, που συμπεριλαμβάνει,:

- α.** Την περιοχή των Στενών, σαν εξόδου της Μαύρης θάλασσας,
  - β.** Τα παράλια της Μικράς Ασίας και τα Ελληνικά νησιά του Αιγαίου,
  - γ.** Τις περιοχές εκατέρωθεν των Στενών, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών της Ανατολικής και Δυτικής Θράκης,
- φαίνεται ότι θα αποτελέσει τον τελικό στόχο της νέας τάξης στα Βαλκάνια. Ολόκληρη την πιο πάνω περιοχή, άλλες δυνάμεις θα θελήσουν, με οποιονδήποτε τρόπο να αποστρατικοποιήσουν και διεθνοποιήσουν, και άλλες να καταλάβουν μέσω τρίτων³.

Επειδή όμως η προηγούμενη περιοχή, αν δεν ανατραπούν έγκαιρα τα δεδομένα, θα αποτελέσει ασφαλώς το θέατρο των συγκρούσεων μετά την λήξη των κατευθυνόμενων αιματηρών παιχνιδιών στην Βοσνία, καλό θα είναι να δούμε ακόμα μια φορά τα νομικά δεδομένα της.

1. Ο χώρος που αναφέρθηκε καλύπτεται τυπικά από τις συνθήκες της Λοζάννης και του Μοντραί, οι οποίες συνεχώς αργοπεθαίνουν, άσχετα αν η Ελλάδα στρουθοκαμηλίζει, όπως πάντα, ορκίζεται για την υγεία τους.
2. Η διάδοχος νομική κατάσταση που θα αντικαταστήσει τις συνθήκες αυτές, ήδη έχει αρχίσει να οριοθετείται μέσα από τις λειτουργίες διαφόρων «Λεσχών», με μέλη συλλόγους οργανισμούς και κράτη με συμφέροντα στην Μαύρη θάλασσα.
3. Η συνθήκη του Μοντραί έχει λήξει τον Ιούλιο του 1956, και διατηρείται σε ισχύ διότι δεν την έχει καταγγείλει ακόμα κάποιο από τα συμβαλλόμενα κράτη.
4. Με βάση την συνθήκη του Μοντραί, τα Στενά δεν ανήκουν στην Τουρκία. απλώς έχει ανατεθεί σε αυτήν η φύλαξή τους. Αυτό σημαίνει ότι με μια νέα συνθήκη μπορεί να της αφαιρεθεί η φύλαξη αυτή.

Ο εντοπισμός όμως του χώρου της επόμενης, και τελικής ίσως, απειλής για την πατρίδα μας, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το πολιτικό παιχνίδι παίζεται στα περιθώρια των συνθηκών της Λοζάννης και του Μοντραί, που καθορίζουν βασικά το νομικό καθεστώς της περιοχής.

Σύμφωνα με την *Συνθήκη της Λοζάννης*, (24 Ιουλίου 1923, άρθρο 4) τα Στενά και τα νησιά του Αιγαίου : Σαμοθράκη, Λήμνος, Ιμβρος, Τένεδος, Λαγούσαι νήσοι (Μαυραί) ουδετεροποιούνταν, απαγορευόταν δηλαδή η στρατικοποίηση τους.

Το αρθώ αυτό έκανε την Συνθήκη της Λοζάννης εξαιρετικά ευνοϊκή για την τότε Σοβιετική Ένωση, αφού της έδινε το δικαίωμα να βγαίνει άνετα στις ζεστές θάλασσες χωρίς το φόβο στρατιωτικού μπλοκαρίσματος. Αυτό όμως το καθεστώς, όπως είναι φανερό, δεν ήταν αρεστό στις δυτικές δυνάμεις, που κατόρθωσαν να ανατρέψουν την κατάσταση και να ξαναεγκλωβίσουν την Σοβιετική Ένωση, μέσω της συνθήκης του Μοντραί (20 Ιουλίου 1936), βάση της οποίας στρατικοποιούνταν όλες οι προηγούμενες περιοχές.

Αυτό όμως που θα πρέπει να έχουμε συνεχώς στο μυαλό μας καθ' όλη την διάρκεια των μελλοντικών εξελίξεων στην περιοχή, είναι το άρθρο 28 της σύμβασης του Μοντραί που έχει ως εξής :

« Η παρούσα συνθήκη θα έχει διάρκεια 20 ετών, αρχής γενομένης από την ημερομηνία ισχύος της. Η αρχή του ελεύθερου διάπλου και ναυσιπλοίας, έχει απεριόριστη διάρκεια. Εάν 2 χρόνια πριν την εκπνοή της προαναφερθείσης περιόδου (των 20 ετών) καμιά από τις συμβαλλόμενες δυνάμεις δεν έχει καταθέσει μια προειδοποίηση καταγγελίας της σύμβασης στην Γαλλική κυβέρνηση, η παρούσα συνθήκη παραμένει σε ισχύ μέχρι να περάσουν 2 χρόνια μετά το στάσιμο μιας προειδοποίησης καταγγελίας της Σύμβασης από κάποια από τις συμβαλλόμενες δυνάμεις. Εάν η παρούσα Συνθήκη καταγγελθεί σύμφωνα με τις διευθετήσεις του άρθρου αυτού, οι συμβαλλόμενες δυνάμεις υποχρεούνται να παραστούν σε μία σύνοδο με σκοπό να συμφωνήσουν τους όρους μιας νέας σύμβασης....»

Για την Ιστορία αναφέρουμε ότι οι συμβαλλόμενες δυνάμεις, που θα έχουν την ευθύνη μιας μελλοντικής αναθεώρησης της συνθήκης του Μοντραί είναι :

Αγγλία, Βουλγαρία, Γαλλία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Ιταλία, Ιαπωνία, Ρουμανία, Σοβιετική Ένωση, και Τουρκία.

Εξετάζοντας προσεκτικά όλα τα προηγούμενα, μπορούμε να καταλήξουμε σε πολύ ουσιαστικά συμπεράσματα. Σεβόμενοι όμως την κρισιμότητα της κατάστασης σημειώνουμε μόνο τα επόμενα :

α. Η συνθήκη του Μοντραί, σήμερα εξυπηρετεί τα δυτικά και Τουρκικά συμφέροντα.

Είναι δεδομένο ότι σε δοθείσα ευκαιρία η Ρωσία θα αγωνιστεί μέχρι εσχάτων για την κατάργησή της, ανεξάρτητα συνεπειών.

β. Η προβλεπόμενη από την συνθήκη του Μοντραί 20ετία έχει λήξει τον Ιούλιο του 1956. Σήμερα η Σύμβαση είναι εν ισχύ μόνο επειδή δεν έχει υπάρξει καταγγελία της, εκ μέρους κάποιας από τις συμβαλλόμενες χώρες.

γ Ανα πάσα στιγμή, κάθε μια από τις συμβαλλόμενες χώρες, μπορεί να καταγγείλει εξ' ολοκλήρου την Συνθήκη του Μοντραί, και να ζητήσει μέσα σε 2 χρόνια την αναθεώρησή της με βάση το άρθρο 28.

Μιά τέτοια κίνηση θα δημιουργούσε έναν γενικό «χαμό» μέσω μιας δραματικής ανατροπής όλων των παγκόσμιων σχεδιασμών για την περιοχή. Το δικαίωμα αυτό φυσικά το έχει και η Ελλάδα, (.η επισήμανση γίνεται για όσους, φίλους η εχθρούς θέλουν να κάνουν ότι το αγνοούν)

δ. Το δραματικό του προβλήματος είναι ότι, βάση του άρθρου 28, οι ΗΠΑ δεν βρίσκονται ανάμεσα στις συμβαλλόμενες χώρες, οι οποίες έχουν την ευθύνη της αναθεώρησής της, εφ' όσον αυτή καταγγελθεί.

Το γεγονός αυτό δηλώνει ότι η αναθεώρηση της Συνθήκης του Μοντραί δεν θα γίνει με βάση το άρθρο 28, αλλά βάσει αδιαφανών μεθοδεύσεων αποστρατικοποίησης της περιοχής, η οποία ελέγχεται στρατιωτικά από την Ελλάδα και την Τουρκία.

Η παρέμβαση ξένων δυνάμεων, όπως διδάσκει η σημερινή διεθνής πρακτική, πρόκειται, κατά πάσα πιθανότητα, να γίνει με την μορφή ειρηνοποιού δύναμης, η οποία θα δράσει στο όνομα του ελεύθερου εμπορίου, της ελεύθερης διακίνησης ανθρώπων και αγαθών, μεταξύ χωρών της Ευρώπης, της Μαύρης θάλασσας, της Ρωσίας, αλλά και στο όνομα της λειτουργίας πολυεθνικών, εμπορικών και πολιτιστικών, ομάδων και λεσχών, ασχέτως με το πώς αυτές θα ήθελαν να λέγονται., και οι οποίες ήδη έχουν συσταθεί και λειτουργούν.

Όπως γίνεται φανερό, το παιχνίδι αυτό μπορεί να είναι επικίνδυνο, αλλά κρύβει κέρδη και ευκαιρίες για την Ελλάδα, αν επί τέλους η Ελληνική διπλωματία δράσει έξυπνα, και συγχρόνως οι πολίτες της Χώρας μας ενδιαφερθούν περισσότερο για αυτήν, και όχι για το προσωπικό κέρδος και τις αστείες φιλοδοξίες τους,

1. Τα αιματηρά γεγονότα που συνέβησαν στην Γιουγκοσλαβία, Αλβανία, το πρόβλημα των Σκοπίων, αλλά και τα προβλήματα στην περιοχή του Αιγαίου, τα είχαμε προβλέψει με μια σειρά άρθρων μας στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο από το 1988 (Αυριανή, 21/8/88, 16/2/92, Επικαιρότητα, 14/7/90, 16/8/90, 25/8/90, ΛΙΜΑΝΙ, Σεπτ. 91, Οκτ. 91, Μαρτ. 92, Απρ. 92, Μαρτ. 92, Απρ. 93, Μαΐος 93, Αυγ. 93, Οκτωβ. 93, Φεβρ. 94, Μαρτ. 94, κ.α. Το γεγονός της πρόβλεψης όλων σχεδόν των γεγονότων τα οποία συνέβησαν μέχρι σήμερα αποδεικνύει την ύπαρξη διεθνή σχεδιασμού και μάλιστα ερασιτεχνικού αφού ήταν δυνατή η πρόβλεψη από κάποιον που δεν είναι γνώστη άλλων πληροφοριών από αυτές του Ελληνικού και Διεθνούς Τύπου.

2. Όπως είχαμε προβλέψει σε άρθρο μας στο ΛΙΜΑΝΙ (Απριλ. 93), η ύπαρξη κοιτασμάτων πετρελαίου στο Ιόνιο θα δημιουργούσε επί πλέον προβλήματα. Σαν επιβεβαίωση της πρόβλεψης αυτής η Τσιλέρ το 1996 διετύπωσε την άποψη ότι η Τουρκία έχει λόγο και σε θέματα που αφορούν το Ιόνιο.